

[Indenrigsministeren.]

nedsat fra halvdelen til en tredjedel. Dette har medført, at sygedagstilskuddet, der, som jeg før nævnte, for regnskabsåret 1961-62 androg 16 kr. 80 øre, i 1962-63 kan anslås til kun at blive noget over 11 kr. 90 øre, uanset at der ved ændringen af sygehusloven tillige vil ske en forøgelse af det samlede tilskud til kommunerne.

Ændringen af sygehuslovens tilskudsbestemmelser ville således medføre, at tilskuddet til de kommunale tuberkulose- sanatorier og -hospitaller i henhold til tuberkulosestøtteloven, der stod foran sin afvikling, på ny skulle ydes med ikke ubetydelige beløb. Dette resultat ville være i strid med, hvad der var forudsætningen for tuberkulosestøtteloven af 25. marts 1959. Lovforslaget går derfor ud på en ændring af tuberkulosestøtteloven, hvorefter denne lovs særlige tilskudsbestemmelser ophæves, for så vidt angår de kommunale tuberkulose-sanatorier og tuberkulosehospitaller.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til velvillig behandling i det høje folketing.

Formanden: Jeg giver dernæst ordet til den højtærede undervisningsminister, for at han kan fremsætte et for hans vedkommende anmeldt lovforslag.

Undervisningsministeren (Helveg Petersen): Herved skal jeg tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om udbygning af Danmarks tekniske højskole og Danmarks ingeniørakademi.*

Lovforslaget går kort og godt ud på, at der søges en bemyndigelse til indtil april 1970 at anvende et samlet beløb på 500 mill. kr. — heri indbefattet allerede givne bevillinger — til udbygning af Danmarks tekniske højskole og Danmarks ingeniørakademi på Lundtoftesletten.

Med fremsættelsen af dette lovforslag og med den behandling, der vil følge her i tinget, håber jeg, at det vil blive muligt at fjerne den tvivl og usikkerhed, som den meget livlige offentlige debat, der i den senere tid har været ført omkring dette projekt, har skabt med hensyn til rigtigheden af de trufne dispositioner og projektets videre skæbne.

Der er her tale om et byggeforetagende langt ud over det sædvanlige — simpelt hen det største samlede byggeprojekt, der nogen sinde er igangsat her i landet. Og den måde, projektet er fremmet på, adskiller sig også i visse henseender fra den sædvanlige.

Jeg skal her i min fremsættelsestale søge at belyse dette i hovedtræk og håber i øvrigt, at der under udvalgsbehandlingen vil blive mulighed for at skabe klarhed vedrørende enkelthederne, således at byggeriet på Lundtoftesletten kan fortsættes i den rytme, der er nødvendig af hensyn til den tekniske udvikling, vi er inde i.

Indledningsvis vil jeg gerne understrege, at det drejer sig om et projekt af største betydning for hele landets økonomiske udvikling, og jeg tror, jeg har lov at tilføje, at dette er anerkendt fra alle sider. Det er ikke herom, diskussionen står.

I den kommission, der i 1956 blev nedsat af statsministeren vedrørende teknisk og naturvidenskabelig arbejdskraft — den såkaldte teknikerkommission — erkendte man hurtigt, at det var påtrængende nødvendigt at udbygge de forskellige tekniske uddannelser her i landet.

Der blev gennem kommissionens arbejde fastlagt rammer for helt nye tekniske uddannelser — de såkaldte mellemteknikere — og der blev oprettet en ny ingeniøruddannelse — akademiingeniøruddannelsen — der gennemføres på væsentlig kortere tid end civilingeniøruddannelsen og med et mindre videnskabeligt sigte. Denne nye uddannelse blev påbegyndt allerede i 1957, men har i de forløbne år kæmpet med meget betydelige lokale problemer, der foreløbig delvis er blevet løst ved helt midlertidige dispositioner.

Kommissionen påpegede, at tilgangen af teknikere og naturvidenskabsmænd ikke havde været tilstrækkelig til at dække den stigende efterspørgsel, og at det fremtidige udbud af teknisk og naturvidenskabelig arbejdskraft ville blive en væsentlig bestemmende faktor for landets økonomiske udvikling.

Herudover henviste kommissionen til den meget kraftige adgangsbegrænsning, Danmarks tekniske højskole som følge af pladsmangel havde været nødsaget til at praktisere, og ønskeligheden af at kunne skabe mulighed for at opretholde konstante kri-

[Undervisningsministeren.]

terier med hensyn til adgangskravene til civilingeniørstudiet. Sagt på anden måde: det må undgås, at man det ene år kræver højere kvotient ved optagelsen end det følgende.

Under overvejelserne af planerne om en udbygning af læreanstalten blev det klart, at muligheden for en tilstrækkelig hurtig og tilstrækkelig omfattende udbygning af Danmarks tekniske højskole ikke forelå på Østervold, og i foråret 1958 besluttede regeringen at foreslå hele højskolen sammen med ingeniørakademiet udflyttet til Lundtoftesletten. Herved ville på samme tid opnås mulighed for en udvidelse af rammerne for undervisningen og for væsentligt forbedrede arbejdsvilkår for den del af den tekniske forskning, som er nøje knyttet til højskolens virksomhed.

Ved lov af 16. juni 1958 bemyndigedes undervisningsministeriet til at erhverve arealerne ved Lundtofte, og i oktober samme år nedsatte ministeriet et planlægningsudvalg, som skulle forestå planlægningen af udbygningen.

I dette meget sagkyndige udvalg indvalgte repræsentanter for industrien, Ingeniørforeningen, akademiet for de tekniske videnskaber og højskolen samt for centraladministrationen.

Udvalgets medlemmer har i de forløbne år påtaget sig en meget stor arbejdsbyrde, hvilket jeg gerne her vil sige tak for.

Det stod fra begyndelsen klart, at udbygningen af en helt ny og tidssvarende teknisk højskole og den gradvise flytning af undervisningen og de talrige forskningslaboratorier til de nye arbejdspladser ville blive en meget kompliceret — og også en meget kostbar — opgave. Samtidig stod det klart, at det var en meget påtrængende opgave, et kapløb med tiden, fordi vi her i landet var ved at komme bagud med vore ingeniøruddannelser.

Der meldte sig da et principielt problem: skulle påbegyndelsen af byggeriet holdes tilbage, indtil planlægningen var gennemført og detailprojekteringen langt fremskreden? I så fald ville der være gået mange år, før man overhovedet var kommet i gang med at bygge, og kostbar tid ville være tabt.

Eller skulle man vælge den mere uortodokse fremgangsmåde: at udforme en ram-

meplan og, før der forelå et gennemarbejdet helhedsprojekt, hurtigt gå i gang med at udfylde den på de områder, hvor behovene pressede stærkest på, eller hvor man bedst kunne overse, hvad der skulle bygges?

Regeringen valgte den hurtige fremgangsmåde, og der var fra alle sider tilslutning hertil.

Jeg vil gerne klart fastslå, at denne fremgangsmåde blev tiltrådt af repræsentanter for erhvervene, og den blev godkendt i finansudvalget, som på dette grundlag tiltrådte årsbevillinger, hvorved man kunne påbegynde arbejder, som måtte strække sig over flere finansår frem i tiden.

Jeg er ganske overbevist om, at man valgte den rigtige fremgangsmåde, og at der herigennem er ydet et værdifuldt bidrag til løsning af teknikermangelen.

Resultatet er blevet, at der allerede i dag undervises på Lundtoftesletten. De tre første undervisningsbygninger er taget i brug — mindre end 4 år efter at planlægningsudvalget trådte i funktion. Til næste efterår skulle yderligere 7 bygninger kunne tages i brug, og i løbet af 1965 skulle 1. dels undervisningen for alle fire ingeniørretninger være udflyttet.

Det danske erhvervsliv skylder finansudvalg og folketing tak, fordi man ved sin forstående holdning har muliggjort dette resultat.

Finansudvalget er blevet orienteret om planlægningen i skriftlige redegørelser, som jeg ikke her skal komme nærmere ind på. Jeg ønsker kun at fastslå, at man i disse redegørelser, der bygger på planlægningsudvalgets undersøgelser, har fået den orientering, der har været muligt at give.

I hver af redegørelserne er der foretaget skøn over den samlede udgiftsramme.

I disse oversigter er der sket forskydninger i de til grund liggende forudsætninger — i takt med de overvejelser, man i planlægningsudvalget har været inde på med hensyn til antal af studerende, modernisering af studieplaner, indebærende konsekvenser for såvel studietidens længde som lokalebehovet.

Den sidste redegørelse fra undervisningsministeriet, byggende på oplysninger fra planlægningsudvalget, viser udgiftstal på over 800 mill. kr. til selve byggeriet, således som det fremgår af bilaget til lovforslaget.

[Undervisningsministeren.]

Det er ikke mærkeligt, at dette tal måtte undre, for nogles vedkommende ligefrem chokere. Jeg blev i hvert fald bestyrket i den opfattelse, at jeg snarest muligt burde fremsætte et lovforslag om hele dette byggeprojekt og derigennem søge dels at få den fortsatte udbygning fastlagt inden for nærmere angivne rammer, dels at sikre bred politisk tilslutning til arbejdet med denne betydningsfulde opgave fremover.

Det er naturligt, at man i vide kredse spørger, hvordan man har kunnet arbejde med så store tal som her nævnt, og hvad der egentlig lå i disse overslag. Jeg skal prøve at besvare dette spørgsmål.

Det første, jeg gerne vil slå fast, er, at hverken de godt 800 mill. kr., der har været nævnt, eller det lavere tal på 690 mill. kr., der anførtes i den seneste redegørelse til finansudvalget, er tiltrådt af mig.

For det andet må jeg pointere, at der heller ikke er tale om overslag, som er godkendt af planlægningsudvalget. De anførte tal gengiver overslag, foretaget af de projekterende arkitekter og ingeniører, over, hvad det ville koste at gennemføre projektet, såfremt dette fuldt ud skulle imødekomme de ønsker, der skitse-mæssigt er fremført fra højskolen. Planlægningsudvalget har videresendt dette overslag til ministeriet, men har gjort opmærksom på, at der ikke var tale om godkendte arealønsker. Programforslag er endnu kun godkendt af planlægningsudvalget for en tredjedel af de bygninger, der indgår i det samlede projekt.

For det tredje skal jeg understrege, at der indtil i dag reelt er brugt i alt ca. 60 mill. kr. til arbejder på Lundtoftesletten, og der er truffet eller ved at blive truffet dispositioner, som i alt vil medføre, at udgifterne når op på ca. 181 mill. kr.

Der er således meget stor afstand fra de udgifter, staten faktisk er bundet til, og op til de beløb, der var nævnt som totaludgift. Dette gælder også i forhold til det nu foreslåede udgiftsloft på 500 mill. kr.

Siden den nævnte opgørelse forelå i juni måned, har højskolen og planlægningsudvalget arbejdet videre med projektet med henblik på at søge opnået besparelser. Der er under dette arbejde allerede opnået betydelige reduktioner, men det har ikke

været muligt at opstille et definitivt projekt.

En gennemgang af alle detaljer i udbygningsplanen kan ifølge sagens natur ikke foretages på så kort tid. Der er her ikke blot tale om udbygning af to store undervisningsanstalter — ingeniørakademiet og den tekniske højskole — men samtidig om udbygning af et stort antal laboratorier inden for vidt forskellige tekniske fagområder, hvert med sine specielle behov for bygningsindretning og udstyr.

Hertil kommer, at den endelige fastlæggelse af planerne til de enkelte bygninger må hvile på forudsætninger, som i vidt omfang endnu ikke er og ikke kan være endeligt fastlagt.

Det drejer sig jo om et uddannelsesområde, hvor vilkår og forudsætninger bestandig ændres som følge af den tekniske udvikling. Vi kan beklage det, men det ændrer ikke ved dette principielle forhold, som vi gang på gang i den kommende tid vil blive stillet over for i forbindelse med den tekniske højskole. Hvis man for at opnå den klarhed og fasthed, der i øvrigt måtte være overordentlig ønskelig, ville låse sig fast i dag, ville man måske blokere udviklingen i stedet for at tjene og fremme den. Og det ville ingen være tjent med.

Da det på den anden side efterhånden var helt klart, at der fra politisk side på en eller anden måde måtte gives en utvetydig vejledning for højskolen og planlægningsudvalget, har vi i undervisningsministeriet nøje måttet overveje, hvorledes dette under de givne omstændigheder bedst kunne ske.

Vi er kommet til det resultat, at den rette måde ville være at fastsætte en bindende beløbsramme, inden for hvilken den samlede udgift ved udbygningen skulle holdes. Jeg har haft lejlighed til at drøfte denne fremgangsmåde med planlægningsudvalget, og man har dér vist megen forståelse for nødvendigheden af denne fremgangsmåde og har erklæret sig villig til at fortsætte arbejdet med henblik på at opnå den bedst mulige anvendelse af de således givne midler.

Det meget vanskelige problem ved denne fremgangsmåde måtte selvsagt blive at finde det rette niveau for det loft, der skulle fastlægges.

Ved overvejelserne har det måttet spille

[Undervisningsministeren.]

ind, at der for den periode, hvori udbygningen på Lundtoftesletten skal foregå, samtidig foreligger meget omfattende behov for udvidelse og forbedring af uddannelsesvæsenet på en række andre områder og på andre trin.

Der er jo inden for alle uddannelsesområder en stærk, næsten eksplosionsagtig udvikling i gang, og fra alle sider fremføres både rigtige og vægtige argumenter for foreliggende udbygningsplaner. Forholdet er imidlertid det, at lægger man alle planer og ønsker sammen, så overstiger summen langt, hvad der samlet er mulighed for.

Den almindelige økonomiske situation må tilsige at vise tilbageholdenhed og undgå udgifter, som ikke er strengt påkrævede. Vi må jo i en lang årrække fremover imødesee nødvendigheden af store investeringsopgaver på andre områder, f. eks. inden for erhvervene, inden for boligbyggeriet og trafikken.

Det er ikke min opgave at angive nogen prioritetsrække. Jeg vil blot om uddannelserne og forskningen gerne understrege, at mangler og fejl — om man vil unkladelsesforseelser — sætter dybe spor fremover. Det afgøres faktisk i høj grad i disse år, om kommende generationer skal sættes i stand til at klare den konkurrence, vi vil møde ude fra den store verden. Lad mig for en ordens skyld her understrege, at jeg — når der er tale om at styrke uddannelserne — ikke alene tænker på den faglige dygtiggørelse, på specialiseringen. Jeg tænker også i høj grad på de sider af vore uddannelser, hvor man beskæftiger sig med almenmenneskelige problemer. Jeg tror, det er væsentligt, at vi ikke glemmer denne opgave i en tid, hvor det tekniske spiller så stor en rolle.

De betragtninger, jeg indledningsvis gjorde gældende for Lundtofteprojektets vedkommende vedrørende behovet for øget uddannelse af teknikere, hvortil kan føjes behovet for en stærk udvikling af den praktisk orienterede tekniske og naturvidenskabelige forskning, taler for ikke at beskære dette projekt mere end allerhøjest nødvendigt.

Ud fra disse overvejelser og på grundlag af alle de oplysninger, som efterhånden er samlet af højskolen og planlægningsudvalget, og med støtte i de erfaringer, der alle-

rede er indvundet ved det igangværende byggeri, har vi i ministeriet ment, at en samlet udgiftsramme på en halv milliard kroner skulle give mulighed for at gennemføre en tilfredsstillende udbygningsplan.

Beløbsrammen skal forstås på den måde, at der må tilstræbes en samlet udbygning af den tekniske højskole og ingeniørakademiet på Lundtoftesletten inden 1970, men af hensyn til de usikkerhedsfaktorer, udflytningsplanen nødvendigvis må indebære — usikkerhedsfaktorer, der ikke i dag kan fjernes — må det være muligt for højskolen under udflytningsperioden fortsat at benytte den gamle højskoles bygninger og eventuelt efter 1970 endnu at trække på denne reserve.

Det står helt klart, at den nu foreslåede beløbsramme ikke vil kunne dække udgifterne ved gennemførelse af udbygningen efter de foreløbige planer, der er fremgået af det hidtil udførte planlægningsarbejde.

En gennemførelse af det foreliggende forslag vil derfor nødvendiggøre en fornyet gennemarbejdning og stillingtagen til de mange spørgsmål, hvis besvarelse er afgørende for muligheden for at løse den foreliggende opgave på en sådan måde, at de i lovforslaget omtalte hensyn tilgodeses.

Det ville føre for vidt allerede her ved fremsættelsen at gå nærmere ind på de muligheder, der foreligger for at gennemføre ændringer i forhold til de hidtil foreliggende forudsætninger og ønsker. Men ganske kort kan jeg give et par antydninger af spørgsmål, der må tages op til nærmere overvejelse.

Det er f. eks. forudsat ved planlægningsudvalgets seneste overslag, at der årligt skal optages 150 studerende til civilingeniørstudiet i hver retning, altså i alt ca. 600 nye studerende årligt, og tilsvarende indtil 100 studerende ved hver af de fire retninger på ingeniørakademiet. Det er muligt, at den samlede tilgang på i alt 1.000 studerende om året må reduceres noget. Det er også muligt, at man for visse af fagene kan lægge noget større vægt på akademiet og tilsvarende begrænse behovet for udbygning af højskolen noget. Ved en sådan omlægning vil kunne spares ikke ubetydelige beløb, dels fordi akademiuddannelsen er en del kortere, dels fordi der hertil kræves væsentligt mindre forskningsudstyr.

Et andet forhold, der må overvejes for-

[Undervisningsministeren.]

domsfrit, er, om der ikke ved udbygning af visse laboratorier, sigtende på forskningen, kan opnås reduktioner, bl. a. ved i første omgang at vise stor tilbageholdenhed med anskaffelse af apparatur, som ikke er umiddelbart påkrævet.

Vi ved, at der — takket være den tekniske udvikling — i løbet af 5-10 år vil fremkomme behov, som ingen i dag kan forudse. Det må imidlertid være rimeligt indtil videre at nøjes med at afsætte beløb til de ting, der med sikkerhed kan siges at blive behov for, efterhånden som udbygningen skrider frem, og jeg anser det for givet, at der inden for beløbsrammen på 500 mill. kr. vil blive plads til en fornyelse og en udvidelse af det videnskabelige udstyr ud over den standard, man i øjeblikket råder over på den tekniske højskole.

Det er givet, at overvejelserne på disse områder må tage hensyn til planerne for henholdsvis udbygningen af landets teknika og den udvikling, der sker på forskningsinstitutter — private som offentlige — uden for Lundtoftesletten.

Endelig vil det være naturligt endnu en gang at underkaste den bygningsmæssige standard en nærmere efterprøvning. Det er evident, at der ikke bør ske en sådan forringelse af standarden i det fremtidige byggeri, at der bliver en skævhed i forholdet mellem dette og det byggeri, det offentlige i øvrigt forestår. Men jeg anser det for nødvendigt, at man fordomsfrit søger at fremkalde enhver forsvarlig besparelse i projektet.

Det er nødvendigt, at der etableres en særlig byggeadministration, der kan varetage de mange opgaver, gennemførelsen af projektet kræver.

Der vil fortsat i høj grad være brug for planlægningsudvalget, men det vil være hensigtsmæssigt, at det får en noget bredere sammensætning. Herom vil der kunne forhandles i et kommende udvalg.

Lad mig til slut sige, at det er min faste overbevisning, at det inden for de af lovforslaget stillede betingelser vil være muligt at udbygge Danmarks tekniske højskole og Danmarks ingeniørakademi på en måde, der sikrer fuldt tidssvarende vilkår for disse meget væsentlige uddannelsesområder.

Hermed skal jeg da anbefale lovforslaget til det høje folketinges velvillige behandling.

Formanden: Endelig giver jeg ordet til den højtærede handelsminister, for at han kan fremsætte det for hans vedkommende anmeldte lovforslag.

Handelsministeren (Baunsgaard): Hermed har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om indseende med priser*.

Dette lovforslag er fremsat som et led i bestræbelserne for at tilvejebringe den balance i vor økonomi, som er af så afgørende betydning, ikke mindst for vor konkurrenceevne over for udlandet og dermed for landets økonomiske levevilkår fremover. Økonomisk balance forudsætter en større stabilitet i pris- og omkostningsniveau, end det sidste par år har kunnet fremvise.

Baggrunden for lovforslaget er de stigninger i det indenlandske prisniveau, som vi har været vidne til i de sidste to år, og det forhold, at de stedfundne prisstigninger skyldes indenlandske forhold. Fra 1955 til 1960 var prisniveauet i nogenlunde ro, men siden da har der fundet betydelige prisstigninger sted inden for en lang række områder. Til illustration heraf kan jeg nævne, at detailpristallet siden midten af 1960 er steget med 7½ pct., medens det særlige pristal vedrørende forbrugsvarer i samme periode er steget med 10 pct.

Denne udvikling hænger i første række sammen med, at indkomsterne her i landet i de sidste år er steget stærkere end vareproduktionen, og derved er der fremkaldt et inflatorisk efterspørgselspres. Ved det i foråret gennemførte økonomiske forlig har man tilstræbt at tilvejebringe forudsætninger for at opnå balance mellem vareproduktion og forbrug. Det er imidlertid klart, at det er en forudsætning for at opnå de tilsigtede sanerende virkninger af forliget, at udviklingen i lønninger og avancer ikke foregår på en sådan måde, at den tilstræbte økonomiske balance herved modvirkes.

I forbindelse med vedtagelsen af lovgivningen om omsætningsafgiften og om forhøjelse af landbrugets hjemmemarkeds-